

วิเคราะห์เปรียบเทียบเคียวระนาดทุ้มเพลงพญาโตก สามชั้น: กรณีศึกษา
ศิษย์สายพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์)

นายอศนีย์ เป็เลียนศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาดุริยางคไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-17-5010-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A COMPARATIVE ANALYSIS OF RANAD TUM IN PHAYASOK SONG:
A CASE STUDY OF THE DISCIPLES OF PHAYAPRASANDURIYASUB
(PLAK PRASANSUB)**

Mr. Assanee Pleinsri

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts Program in Thai Music

Department of Music

Faculty of Fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

Academic Years 2005

ISBN 974-17-5010-2

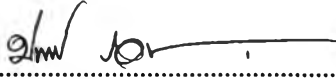
481742

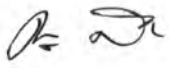
หัวข้อวิทยานิพนธ์ วิเคราะห์เปรียบเทียบเดี่ยวระนาดทุ่มเพลงพญาโศก สามชั้น: กรณีศึกษา
ศิษย์สายพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์)
โดย นายอศนีย์ เปลี่ยนศรี
สาขาวิชา ดุริยางค์ไทย
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.บุญกร สำโรงทอง

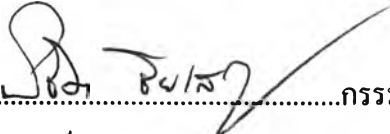
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้ เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

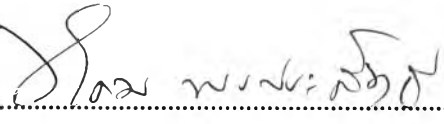

..... คณะบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชาวนรงค์ พรรุ่งโรจน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผือก)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญกร สำโรงทอง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำคม พรประสิทธิ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์)

อศนีย์ เปลี๋ยนศรี : วิเคราะห์เปรียบเทียบเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงพญาโศก สามชั้น:
กรณีศึกษาศิษย์สายพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์).

(A COMPARATIVE ANALYSIS OF RANAD TUM IN PHAYASOK SONG:
A CASE STUDY OF THE DISCIPLES OF PHAYAPRASANDURIYASUB
[PLAK PRASANSUB]) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร.นุชกร สำโรงทอง, 224 หน้า,
ISBN 974-17-5010-2

วิทยานิพนธ์เรื่อง วิเคราะห์เปรียบเทียบเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงพญาโศก สามชั้น: กรณีศึกษาศิษย์สายพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและบริบทเพลงพญาโศก สามชั้น ตลอดจนวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะทางเดี่ยวระนาดทุ้ม เพลงพญาโศก สามชั้น ศิษย์สายพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) โดยเลือกศึกษาจาก 3 ทางประกอบด้วยทางขุนบรรจงทุ้มเลิศ (ปลั่ง ประสานศัพท์) ทางหลวงชาญเชิงระนาด (เงิน ผลารักษ์) และทางพระพาทย์บรรเลงรมย์ (พิมพ์ วาทิน) ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากการรวบรวมเอกสาร ดอคนโน้ตเพลงจากแถบบันทึกเสียง การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ในการบรรเลงทางเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงพญาโศก สามชั้น

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะทางเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงพญาโศก สามชั้น ทั้ง 3 ทาง มีลักษณะสำนวนกลอนที่ยังคงเป็นแบบโบราณ ส่วนใหญ่คำเน้นทำนองโดยยึดทำนองหลักในเที่ยวแรก เที่ยวหลังจึงเริ่มมีการคำเน้นทำนองโดยใช้กลวิธีพิเศษต่างๆ มากขึ้นตามลำดับ เน้นน้ำหนักมือ และความชัดเจนของเสียงเป็นสำคัญ สำนวนกลอนมีทั้งสุภาพเรียบร้อย โลดโผน จังหวะรุกเร้า สนุกสนานผสมผสานการใช้กลวิธีพิเศษต่างๆ ที่สามารถคำเน้นทำนองได้อย่างมีระเบียบ และกลมกลืนกันอย่างพอดี สะท้อนถึงการบรรเลงความเป็นศิลปะชั้นวิจิตรอย่างแท้จริง

ภาควิชา ดุริยางคศิลป์ลายมือชื่อผู้สมัคร.....
สาขาวิชา ดุริยางค์ไทยลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2548

4787042535 : MAJOR THAI MUSIC DEPARTMENT

KEY WORD: PHAYASOK SONG / PHAYAPRASANDURIYASUB / RANAD TUM

ASSANEE PLEINSRI : A COMPARATIVE ANALYSIS OF RANAD TUM
IN PHAYASOK SONG: A CASE STUDY OF THE DISCIPLES OF
PHAYAPRASANDURIYASUB (PLAK PRASANSUB). THESIS ADVISOR :
ASSOCIATE PROFESSOR DR. BUSSAKORN SUMRONGTHONG, 224 pp.
ISBN 974-17-5010-2.

The research paper “A Comparative Analysis and of Ranad Tum in Phayasok song : A Case Study of the Disciples of Phayaprasanduriyasub (Plak Prasansub)” deals with the history of “Phleng Phayasok”, one of the most outstanding Thai classical songs. It also analyzes and compares a solo performance of Phleng Phayasok played on a ranad tum, a low pitch Thai xylophone with 17 bamboo bars that is commonly used in a Pipat Ensemble.

The tree ranad tum styles include first Thang Khun Banchong Tumlert, second Thang Luang Cherng Ranad and Thang Pra Part Banlengrom. Most of them are outstanding ranad tum soloists. The composers have used Phleng Phayasok for a solo performance and each one made quite a different “Thang”; the various arrangement of musical styles. The result of the analysis shows that the composition of the tree ranad tum styles uses great technical mullet movements. The most important finding is that the tree ranad tum styles reflect the great composition of Thai classical music.

Department..... Music..... Student's signature *Assanee Pleinsri*
Field of study..... Thai Music..... Advisor's signature *Bum Eric*
Academic year..... 2005.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงด้วยดีจนสมบูรณ์เป็นรูปเล่มได้ ด้วยได้รับความอนุเคราะห์ และความเมตตาจากรองศาสตราจารย์ ดร.บุญกร สำโรงทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำชี้แนวทางและข้อคิดเห็นต่างๆ ในการวิจัยมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ผู้ที่ให้การส่งเสริมการศึกษา ทั้งกำลังใจและกำลังทรัพย์ ในการทำวิทยานิพนธ์อย่างหาที่เปรียบมิได้

ขอรำลึกถึงพระคุณของพระยาประสานศรัยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) เจ้ากรมเป็พาทย์หลวง ในสมัยรัชกาลที่ 6 บรมครูคนตรีไทยยิ่งใหญ่ ผู้ประสิทธิ์สร้างสรรคผลงานอันทรงคุณค่า และได้ถ่ายทอดสู่ลูกศิษย์จนถึงปัจจุบัน ดังเช่น ขุนบรรจงทัมเลิศ (ปลั่ง ประสานศัพท์) หลวงชาญเชิงระนาด (เงิน ผลารักษ์) พระพาทย์บรรเลงมรณ (พิมพ์ วาทิน) เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้นำทางเดี่ยวของท่านมา ดำเนินการวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณครูประยูร อุบลน้อย ครูเอื้อ อุบลน้อย ผู้ที่กรุณาถ่ายทอดวิชาความรู้ ทั้งหลายในด้านคนตรีไทยให้กับผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์พิจิต ชัยเสรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สงบศึก ธรรมวิหาร พ.จ.อ.สมาน แก้วละเอียด ครูจิรัส อัจฉรงค์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูเกียรติ วงษ์อง ที่เมตตากรุณาให้ ข้อมูลการสัมภาษณ์ และข้อคิดเห็นต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จสมบูรณ์ลงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาดุริยางค์ไทยทุกท่าน ที่ได้ ประสิทธิ์ประสาทความรู้ในการศึกษาในระดับปริญญาโท จนทำให้ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา

ขอขอบคุณนายเกียรติศักดิ์ ทองจันทร์ เพื่อนๆ ร่วมรุ่น (ภาคนอกเวลาราชการ รุ่นที่ 3) ทุกคน ผู้ เป็นกำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ และคำแนะนำมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ นายปริญญา แก้วละเอียด น.ส.กัญจิมา พงษ์พรหม และนายภูริภัสสร มังกร ผู้ที่ให้ คำแนะนำและความช่วยเหลือในเรื่องทางเคียวระนาดทุ้ม รวมทั้ง น.ส.อัมพร เหล่าสิงห์ ที่ให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือในการบันทึกโน้ต ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง

ขอขอบคุณท่านผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะผู้บริหาร คณะครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนคอนเมืองทหารอากาศบำรุง ซึ่งคอยให้กำลังใจ ตลอดจนการส่งเสริมทางการศึกษากับ ผู้วิจัยตลอดมา รวมทั้งปัญหา อุปสรรคทั้งหลายที่ช่วยทำให้ผู้วิจัยมีแรงกำลังในการต่อสู้จนสำเร็จ

หากผู้วิจัยไม่ได้รับความอนุเคราะห์ และความช่วยเหลือจากบุคคลดังกล่าวแล้ว วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้คงไม่สามารถดำเนินการจนสำเร็จลุล่วงได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ และขอบคุณทุกท่าน มาซึ่งโอกาสนี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพและแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
1.3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 บริบททางเคียวระนาคทும்เพลงพญาโศก สามชั้น	
2.1 เพลงเคียว.....	9
2.1.1 ความหมายของเพลงเคียว.....	9
2.1.2 ความหมายของการบรรเลงเคียว.....	10
2.1.3 โอกาสในการบรรเลงเคียว.....	12
2.2 ประวัติความเป็นมาและบริบทของเพลงพญาโศก สามชั้น.....	13
2.2.1 ความสำคัญของเพลงพญาโศก.....	15
2.2.2 ความงามในเพลงพญาโศก.....	15
2.3 ประวัติความเป็นมาของระนาคทும்.....	16
2.3.1 ทางเคียวระนาคทும்.....	16
2.3.2 ทางเคียวระนาคทும்เพลงพญาโศก สามชั้น.....	18
2.3.3 ประวัติความเป็นมาของทางเคียวระนาคทும்เพลงพญาโศก สามชั้น.....	19
2.3.3.1 ทางขุนบรรจงทும்เลิศ (ปลั่ง ประสานศัพท์).....	19
2.3.3.2 ทางหลวงชาญเชิงระนาค (เงิน ผลารักษ์).....	20
2.3.3.3 ทางพระพาทย์บรรเลงรมย์ (พิมพ์ วาทิน).....	21

บทที่ 3 วิเคราะห์ทางเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงพญาโศก สามชั้น	
3.1 ข้อกำหนดเบื้องต้น.....	23
3.2 ลักษณะโครงสร้างของเพลง.....	24
3.2.1 จังหวะ.....	25
3.2.1.1 จังหวะฉิ่ง.....	25
3.2.1.2 จังหวะหน้าทับ.....	26
3.2.2 บันไดเสียง.....	26
3.2.3 ลีลาสำนวนทำนอง.....	26
3.2.4 กลวิธีพิเศษ.....	32
3.3 สรุปและอธิบายเอกลักษณ์ของเพลง.....	103
บทที่ 4 เปรียบเทียบลักษณะทางเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงพญาโศก สามชั้น	
4.1 เปรียบเทียบลักษณะทางเดี่ยวระนาดทุ้มทั้ง 3 ทาง ในเพลงพญาโศก สามชั้น.....	105
4.2 ลักษณะสำนวนกลอนทางเดี่ยวระนาดทุ้มทั้ง 3 ทาง ในเพลงพญาโศก สามชั้น.....	186
1. ลักษณะการดำเนินกลอนทางเดี่ยว โดยเปรียบเทียบกับทำนองฆ้องวงใหญ่.....	186
2. บันไดเสียงในทางเดี่ยวเมื่อเปรียบเทียบกับบันไดเสียงของทำนองฆ้องวงใหญ่.....	186
3. ลีลาการเข้า - ออกของจังหวะในทางเดี่ยว.....	186
4. กลวิธีพิเศษในการดำเนินกลอนทางเดี่ยว.....	186
5. สำนวนกลอนทางเดี่ยวระนาดทุ้ม.....	187
6. จุดเด่นและเอกลักษณ์ของทางเดี่ยวระนาดทุ้ม.....	187
บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	192
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	199
รายการอ้างอิง.....	201

	หน้า
ภาคผนวก.....	203
ภาคผนวก ก รูปภาพ.....	204
ภาคผนวก ข โน้ตฉิ่งวงใหญ่ เพลงพญาโศก สามชั้น.....	210
โน้ตทางเคี้ยวระนาดทุ้ม เพลงพญาโศก สามชั้น.....	212
ทางขุนบรรจงทุ้มเลิศ (ปลั่ง ประสานศัพท์).....	212
ทางหลวงชาญเชิงระนาด (เงิน ผลารักษ์).....	216
ทางพระพาทย์บรรเลงรมย์ (พิมพ์ วาทิน).....	220
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	224

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางแสดงการเปรียบเทียบลักษณะทางเคี้ยวระนาดหุ้ม เพลงพญาโศก สามชั้น.....	185

สารบัญภาพและแผนภูมิ

	หน้า
1. พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์).....	205
2. ขุนบรรจงทัมเลิศ (ปลั่ง ประสานศัพท์).....	206
3. พระแพทย์บรรเลงรมย์ (พิมพ์ วาทิน).....	207
4. ระนาดทุ้ม.....	208
5. แผนภูมิแสดงการถ่ายทอดทางเดียวระนาดทุ้มเพลงพญาโศก สามชั้น.....	20
1. ทางขุนบรรจงทัมเลิศ (ปลั่ง ประสานศัพท์).....	20
2. ทางหลวงชาญเชิงระนาด (เงิน ผลารักษ์).....	21
3. ทางพระแพทย์บรรเลงรมย์ (พิมพ์ วาทิน).....	22